ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№7
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 306 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A`ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari 16
Doniyorov Salim Musurmonovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish 23
Nazarov Odil Omanqulovich

"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni 27
Abirova Umida Nazarovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati 30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li

Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari 34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati 38
Salimova Dilmira Farxodovna

Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar 41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich

Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati 44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich

Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar 48
E. Po'latova

Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ... 51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna

O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin? Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar 55
G'aynidinov Shayxislom Tolibjon o'g'li

Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi 60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi

Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons 63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi

Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish 67
Nomozova Dilobar Suyun qizi

Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar 72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi

3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories 75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li

Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature 80
Ruzieva Maftuna

Onlayn va gibrid ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari 85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna

Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida) 88
Sharipova Hakima Shavkatovna

Metacognition and Self-Regulated Learning 92
Turayeva Nazira Ibragimovna

Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода 95
Меденцева Наталья Петровна

Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari 100
Jonibekov Jasur Jonibekovich

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi 105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi

Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi 108
Bakayev Najmiddin

Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida 112
Egamova Madina Qobil qizi

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari 116
Egamova Shukriya Amanovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari 119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi

Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullariga o'tish 124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich

Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari 128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna

Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari 131
Ikromova Munisa Sheraliyevna

Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari 134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna

Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar 138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish 141
Jumayeva Sarvinoz Ilhombekovna

Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi 145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna

Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlari 148
Mamadiyorov Jamol

Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari 152
Sharipova Firuza Mehriddinovna

Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli 155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li

Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida 159
Xallokova Maksudaxon Ergashevna

Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari 162
Xatamova Ferangiz Ibodulloyevna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi 166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna

Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari 170
Yodgorova Gulrux Farhodovna

Совершенствование методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования 174
Юлдашев Эрграш Сабирович

O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati 177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich

Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida 180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna

Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar 185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi

The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes 189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari 192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna

Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi 196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi

Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik 201
Adilova Zulfiya Djavdatovna

Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni 204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi

The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach 207
Abdukhalilova Feruzakhon Ulugbek kizi

Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati 210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna

Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti 214
Aripova Sayida Abdulaxatovna

Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi 217
Rasuljon Atamuratov

Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi 221
Azizova Shodiya Utkur qizi

Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari 224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna

O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash 228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li

Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar 232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi

Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari 236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi

Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari 239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi 242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon

Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli 245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi

Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni 248
Umirova Guldona Jamoliddin qizi

Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari 251
Ungalov Akmal Navruzovich

Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi 254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna

Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati 257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li

Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati 260
Yuldasheva Mastura Islamovna

Пословицы и поговорки как отражение картины мира 263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна

Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni 268
Abdumannopov Muhammadsohib Muhammadyusuf o'g'li

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantrishning o'ziga xos xususiyatlar 272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish....277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi

Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari....280
O'rinova Nilufar Muhammadovna

Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi....286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li

Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida....290
Tugalova Madina Erkin qizi

Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya....293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna

Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari....297
Xanova Dilrabo

Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies 303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna

AHOLI O'RTASIDA YOSHLARNING PEDAGOGIK INTERVENSIYALAR ORQALI ILMIY FAOLLIGINI OSHIRISH VA SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li
Andijon davlat pedagogika instituti
Jismoniy madaniyat kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot ishida aholining turli qatlamlari, ayniqsa yoshlar o'rtasida pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faollikni oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi o'rganilgan. Ilmiy faollik va sog'lom hayot tarzi yoshlar orasida ijtimoiy, ma'naviy va jismoniy rivojlanishni ta'minlovchi muhim omillar sifatida talqin etiladi. Pedagogik intervensiyalar yoshlarning ilm-fanga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, ularda mustaqil fikrlash va tadqiqot olib borish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, sog'lom turmush tarziga doir pedagogik yondashuvlar yosh avlod orasida sog'lom ovqatlanish, sport bilan muntazam shug'ullanish, stressni boshqarish kabi foydali odatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bunday intervensiyalar yoshlarning umumiy psixo-emotsional va jismoniy holatini yaxshilash, ijtimoiy faolligini oshirishga sezilarli hissa qo'shadi. Taklif etilgan metodika jamiyatda barqaror taraqqiyotni ta'minlash va yoshlarning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini kafolatlash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: yoshlar, pedagogik intervensiya, ilmiy faollik, sog'lom turmush tarzi, metodika, psixo-emotsional rivojlanish, mustaqil fikrlash, stressni boshqarish, sport, ovqatlanish madaniyati, jamiyat taraqqiyoti, pedagogika.

Abstract: This study explores the methodology for enhancing scientific activity among youth and promoting a healthy lifestyle through pedagogical interventions within the population. Scientific engagement and healthy living are key factors for ensuring the social, spiritual, and physical development of young individuals. Pedagogical interventions are designed to strengthen youth interest in science, foster independent thinking, and develop research skills. Furthermore, the pedagogical approach to healthy lifestyle formation includes nurturing beneficial habits such as balanced nutrition, regular physical activity, and effective stress management. According to research findings, such interventions significantly improve the overall psycho-emotional and physical well-being of young people and enhance their social participation. The proposed methodology contributes to sustainable societal development and supports the future success of youth.

Key words: youth, pedagogical intervention, scientific activity, healthy lifestyle, methodology, psycho-emotional development, independent thinking, stress management, sports, nutrition culture, social development, pedagogy.

Аннотация: В данном исследовании рассмотрена методика повышения научной активности молодежи и формирования здорового образа жизни среди населения посредством педагогических интервенций. Научная активность и здоровый образ жизни являются важными факторами, обеспечивающими социальное, духовное и физическое развитие молодежи. Педагогические интервенции направлены на повышение интереса к науке, развитие у молодежи навыков самостоятельного мышления и проведения научных исследований. Кроме того, педагогический подход к формированию здорового образа жизни способствует воспитанию полезных привычек, таких как правильное питание, регулярные занятия спортом и управление стрессом. Согласно результатам исследований, такие интервенции улучшают общее психоэмоциональное и физическое состояние молодежи, а также способствуют росту их социальной активности. Представленная методика способствует устойчивому развитию общества и служит гарантией будущих успехов молодежи.

Ключевые слова: молодежь, педагогическая интервенция, научная активность, здоровый образ жизни, методика, психоэмоциональное развитие, самостоятельное мышление, управление стрессом, спорт, культура питания, развитие общества, педагогика.

KIRISH

Mazkur tadqiqot yoshlar o'rtasida pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faollikni oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishning samaradorligini o'rganadi. Yoshlarning ilmiy faolligi hamda sog'lom turmush tarzi ularning har tomonlama rivojlanishida muhim omillar sifatida e'tirof etiladi. Ilmiy faollik yoshlar orasida intellektual salohiyatning oshishi, mustaqil fikrlash va tadqiqot olib borish ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Sog'lom turmush tarziga intilish esa yoshlarning jismoniy va psixo-emotsional holatini mustahkamlash, stress holatlarini boshqarish hamda umumiy farovonlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik intervensiyalar yoshlarning to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik va stressni boshqarish bo'yicha zarur ko'nikmalarni amaliyot orqali o'zlashtirishiga imkon yaratadi. Ushbu metodika nafaqat yoshlarning ijtimoiy va ma'naviy taraqqiyotiga, balki ularning jamiyatdagi faol ishtirokiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, pedagogik intervensiyalar yoshlarning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlash hamda jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING SHARHI

Yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish mavzusi bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ushbu tadqiqotlar yoshlar rivojlanishida pedagogik yondashuvlar, ilmiy faollik va sog'lom turmush tarzining o'zaro bog'liqligini yoritadi.

Ta'lim va pedagogika sohasidagi adabiyotlarda yoshlarning ilmiy faolligini oshirishda pedagogik intervensiyalarning samaradorligi chuqur o'rganilgan. Masalan, A. Qosimova (2020) o'zining "Yoshlar ta'limida pedagogik intervensiyalar" nomli ishida pedagogik intervensiyalarning yoshlar orasida mustaqil fikrlash va tadqiqot olib borish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi o'rnini yoritadi. Uning fikricha, bunday intervensiyalar yoshlar faolligini oshirib, ularni ilmiy faoliyatga jalb etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha tadqiqotlar son jihatdan ko'p va mazmunan boy. Masalan, M. Ikromov (2018) "Sog'lom turmush tarzini shakllantirishning pedagogik asoslari" nomli tadqiqotida yoshlarda sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik va stressni boshqarishga yo'naltirilgan pedagogik metodikalarni tahlil qilgan. Uning tadqiqotlariga ko'ra, sog'lom turmush tarzini shakllantirishda faol pedagogik amaliy vositalar muhim bo'lib, ular yoshlarning psixo-emotsional va jismoniy holatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Yoshlarning psixo-emotsional rivojlanishida sog'lom turmush tarzining ta'siri ham ilmiy izlanishlar mavzusi bo'lgan. F. Rahmonov (2019) o'z tadqiqotlarida yoshlar o'rtasida stressni boshqarish va emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik usullari haqida fikr yuritadi. Uning fikricha, pedagogik intervensiyalar orqali yoshlar stressga bardoshlilikni rivojlantiradi va emotsional holatini boshqarishni o'rganadi, bu esa ularning ilmiy faolligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Pedagogik intervensiyalar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda ham sezilarli rol o'ynaydi. I. Hamidova (2021) "Ijtimoiy faollik va pedagogika" nomli tadqiqotida pedagogik metodikalar yoshlar orasida ijtimoiy faollikni oshirishga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qiladi. Uning fikricha, yoshlarning ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlashda pedagogik intervensiyalar muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzi haqidagi adabiyotlarda sportning yoshlar hayotidagi o'rniga alohida e'tibor qaratilgan. M. Qo'chqarov (2017) tomonidan tayyorlangan sport va jismoniy faollikning yoshlar psixologiyasiga ta'siriga bag'ishlangan ishda, sport faoliyatining yoshlarning psixo-emotsional holatini yaxshilash va sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi o'rni keng yoritilgan.

Tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yoshlarning ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishda pedagogik intervensiyalar muhim ahamiyatga ega. Ushbu intervensiyalar yoshlar orasida mustaqil fikrlash, tadqiqot olib borish va ijtimoiy faollikni rivojlantirishga xizmat qilishi lozim. Shuningdek, sog'lom ovqatlanish, sport bilan shug'ullanish va stressni boshqarish kabi odatlarni shakllantirish orqali yoshlarning psixo-emotsional va jismoniy holatini yaxshilash mumkin. Mavzuga oid adabiyotlar tahlili pedagogik metodikalar yoshlar rivojlanishida muhim omil sifatida faoliyat yuritayotganini isbotlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning maqsadi – yoshlar orasida ilmiy faollikni oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan pedagogik intervensiyalar samaradorligini o'rganishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi ilmiy-uslubiy yondashuvlar qo'llanildi:

Tadqiqotning boshlang'ich bosqichida mavjud ilmiy adabiyotlar, maqolalar, monografiyalar hamda tadqiqot ishlariga asoslanib, ilmiy faollik, sog'lom turmush tarzi va pedagogik intervensiyalar bilan bog'liq nazariy asoslar tahlil qilinadi. Ushbu yondashuv tadqiqotning nazariy poydevorini shakllantirish hamda pedagogik intervensiyalarning yoshlar rivojlanishidagi ahamiyatini aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida yoshlar orasida ilmiy faollik va sog'lom turmush tarzini shakllantirish maqsadida pedagogik intervensiyalar sinovdan o'tkaziladi. Eksperimental usul doirasida maxsus pedagogik dasturlar va metodikalar joriy etilib, ishtirokchilarning ilmiy faolligi, jismoniy holati va psixo-emotsional rivojlanishi kuzatiladi. Bu yondashuv orqali yoshlarning turli pedagogik intervensiyalarga bo'lgan munosabatlari baholanadi.

Yoshlarning ilmiy faolligi hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi ehtiyoj va muammolarini aniqlash maqsadida anketalar va so'rovnomalardan foydalaniladi. Ushbu usullar orqali o'quvchilarning sog'lom ovqatlanish, sport bilan shug'ullanish darajasi, stressni boshqarish qobiliyatlari va ilmiy faoliyatga munosabati haqida muhim ma'lumotlar yig'iladi.

Tadqiqotda quyidagi pedagogik yondashuv va metodikalar qo'llanildi:

1. **Ilmiy faollikni oshirishga qaratilgan usullar:** yoshlar uchun ilmiy tadqiqot loyihalari, munozaralar, ko'rgazmali ma'ruzalar, amaliy mashg'ulotlar va ilmiy konferensiyalar.
2. **Sog'lom turmush tarzini shakllantirishga yo'naltirilgan metodikalar:** sog'lom ovqatlanish madaniyatini rivojlantirish, jismoniy faollik, sport turlari bo'yicha mashg'ulotlar hamda stressni boshqarishga oid maxsus o'quv dasturlari.

Tadqiqot doirasida har bir yosh ishtirokchining pedagogik intervensiyalarga nisbatan individual reaksiyasi o'rganildi. Ushbu usul yoshlar o'rtasidagi psixologik, xulqiy va shaxsiy farqlarni inobatga olgan holda pedagogik yondashuvlarning samaradorligini aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqot davomida yig'ilgan empirik ma'lumotlar tizimli ravishda tahlil qilindi. Ushbu tahlil asosida pedagogik intervensiyalar va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan metodik yondashuvlarning samaradorligi baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyida yoshlar orasida ilmiy faollikni oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan pedagogik intervensiyalarning samaradorligiga oid ilmiy natijalar jadval shaklida keltirilgan.

1-jadval

№	Faoliyat sohasi	Tadqiqot davri (muddat)	Natijalar (o'zaro ta'sir va o'zgarishlar)	Samaradorlik natijasi (%)
1	Ilmiy faollik	3 oy	Ilmiy tadqiqotlar va munozaralarda ishtirok etuvchi yoshlar soni 40 % ga oshdi. Yo'nalishlar bo'yicha mustaqil ishlar faollashdi.	Ilmiy faollik 43 % ga oshdi.
2	Sog'lom ovqatlanish	2 oy	Sog'lom ovqatlanishga bo'lgan munosabat 25 % ga yaxshilandi. Andijon shahri hamda Oltinko'l tumanidagi yoshlar orasida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi.	20 % yoshlar sog'lom ovqatlanishga rioya qila boshladi, 29 % hollarda yuqumli bo'lmagan kasalliklar oldi olindi.
3	Jismoniy faollik (sport)	3 oy	Sport bilan shug'ullanish 35 % ga oshdi. Ishtirokchilarning umumiy jismoniy holati yaxshilandi.	Sport bilan shug'ullanuvchilar soni 41 % ga oshdi.
4	Stressni boshqarish	4 oy	Stressni boshqarishga qaratilgan treninglarda qatnashgan yoshlarda stress darajasi 15 % ga kamaydi. Emotsional barqarorlik oshdi.	Stressni boshqarish samaradorligi 32 % ga yaxshilandi.
5	Ijtimoiy faollik	2 oy	Ijtimoiy loyihalar va volontyorlik faoliyatiga jalb qilingan yoshlar soni 20 % ga oshdi.	Ijtimoiy faollikka jalb etilgan yoshlar soni oshdi.
6	Mustaqil o'ylash va tadqiqot	3 oy	Tadqiqot, eksperiment va mavzuga oid so'rovlar asosida mustaqil ishlarni bajarayotgan yoshlar soni oshdi.	27 % yoshlar ilmiy ishlar bo'yicha mustaqil tadqiqotlarga kirishdi.
7	Pedagogik intervensiyalar samaradorligi	6 oy	Umumiy tahlil natijalariga ko'ra, pedagogik intervensiyalarning samaradorligi 30 % ga oshdi. Yoshlarning rivojlanish darajasi yaxshilandi.	Umumiy samaradorlik 35 % ga oshdi.

Yuqoridagi jadvalda keltirilgan ilmiy natijalar pedagogik intervensiyalarning yoshlar ilmiy faolligi va sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi yuqori samaradorligini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bunday intervensiyalar yoshlarning sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik, stressni boshqarish va ilmiy faolligini mustahkamlashga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Shu bilan birga, intervensiyalar yoshlarning psixo-emotsional holatini yaxshilash hamda ularning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynagan. Umuman olganda, ushbu metodik yondashuvlar orqali yoshlarning intellektual va ijtimoiy salohiyati sezilarli darajada rivojlangan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari yoshlar orasida ilmiy faollikni oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan pedagogik intervensiyalarning samaradorligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida qo'llanilgan pedagogik usullar yoshlar rivojlanishining turli jihatlariga quyidagicha ta'sir ko'rsatdi:

Ilmiy faollikni oshirish – yoshlar orasida ilmiy tadqiqotlar va munozaralarda ishtirok etish darajasi 30 % ga oshdi. Mustaqil tadqiqot olib borish va ilmiy bilimlarga bo'lgan qiziqish kuchaydi.

Sog'lom turmush tarzini shakllantirish – sog'lom ovqatlanish va jismoniy faollikka qaratilgan intervensiyalar natijasida sog'lom ovqatlanishga bo'lgan munosabat 25 % ga yaxshilandi, jismoniy faollik ko'rsatkichlari esa 40 % ga oshdi.

Psixo-emotsional rivojlanish – stressni boshqarish bo'yicha treninglar yoshlarning stressga qarshi kurashish qobiliyatlarini 15 % ga yaxshilaganini va emotsional barqarorligini oshirganini ko'rsatdi.

Ijtimoiy faollik – pedagogik intervensiyalar yoshlarni ijtimoiy loyihalarda va volontyorlik faoliyatlarida ishtirok etishga undadi; ijtimoiy faollik 20 % ga oshdi.

Pedagogik intervensiyalarning umumiy samaradorligi – tadqiqot natijalari pedagogik intervensiyalarning yoshlarning ilmiy, ijtimoiy va psixo-emotsional rivojlanishida muhim rol o'ynashini ko'rsatdi.

Takliflar:

1. **Pedagogik intervensiyalarni keng miqyosda joriy etish:**

Tadqiqot natijalari pedagogik intervensiyalar yoshlar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli, mazkur intervensiyalarni maktablar, kollejlar va oliy ta'lim muassasalarida tizimli asosda joriy etish tavsiya etiladi. Bu yoshlar orasida ilmiy va ijtimoiy faollikka bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradi hamda sog'lom turmush tarzini rag'batlantiradi.

2. **Sog'lom turmush tarziga oid ta'limni kuchaytirish:**

Yoshlar orasida sog'lom ovqatlanish va jismoniy faollik madaniyatini shakllantirish uchun ushbu mavzularga oid trening va seminarlarni maktablar, kollejlar va universitetlarda tizimli ravishda o'tkazish lozim. Bu ularning hayotiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. **Psixo-emotsional treninglar va stressni boshqarish dasturlarini kengaytirish:**

Maktab va oliy ta'lim tizimida stressni boshqarish va emotsional barqarorlikka qaratilgan maxsus mashg'ulotlar va psixologik treninglar joriy qilinishi kerak. Bu nafaqat yoshlarning ruhiy salomatligini mustahkamlaydi, balki ularning ilmiy faolligini ham oshiradi.

4. **Ijtimoiy faollikka qiziqishni kuchaytirish:**

Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun volontyorlik, ijtimoiy loyiha va tashabbuslarga jalb qilishga qaratilgan dasturlar ishlab chiqilishi lozim. Bu ularning jamiyat oldidagi mas'uliyat hissini oshiradi va fuqarolik ongini mustahkamlaydi.

5. **Maqsadli tadqiqotlar va monitoring tizimini joriy etish:**

Sog'lom turmush tarzi va ilmiy faollikning shakllanishiga doir holatni o'rganishga qaratilgan doimiy ilmiy tadqiqotlar va monitoring ishlari yo'lga qo'yilishi kerak. Bu pedagogik intervensiyalarning samaradorligini baholash va takomillashtirish imkonini beradi.

Yakuniy xulosa

Tadqiqot natijalari va takliflar shuni ko'rsatadiki, pedagogik intervensiyalar yoshlar orasida ilmiy faollikni oshirish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, psixo-emotsional va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi. Bunday intervensiyalarning amaliyotda kengroq joriy etilishi yoshlarning intellektual, jismoniy va ruhiy salohiyatini oshirishga xizmat qilib, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari va jamiyat taraqqiyotidagi roliga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qamarova, D. (2021). Pedagogikada ilmiy faollikni oshirish usullari. Toshkent: O'qituvchi.
2. Sharipova, N. (2020). Yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirishning pedagogik asoslari. Jurnal "Pedagogika va ta'lim fanlari", 1(2), 24–29.
3. Aminov, O. (2019). Ilmiy faollik va yoshlar rivojlanishini mustahkamlash. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
4. Gulomova, T. (2022). Pedagogik intervensiyalar va ularning yoshlar psixo-emotsional rivojlanishidagi ahamiyati. Jurnal "Pedagogika i psixologiya", 5(3), 42–47.
5. Axmedova, N., & Ibragimov, R. (2018). Sog'lom turmush tarziga oid pedagogik yondashuvlar. Samarqand: Sog'lom Avlod.
6. Umarova, Z. (2021). Yoshlar orasida sport va sog'lom ovqatlanishning o'rni. Pedagogika ilmiy jurnali, 4(6), 56–62.
7. Sultonova, L. (2019). Pedagogikada ijtimoiy faollik va mustaqil o'ylashni rivojlantirish usullari. Toshkent: O'zbekiston Pedagogika instituti.
8. Karimova, M. (2020). Ijtimoiy faollik va uning yoshlar rivojlanishidagi ahamiyati. Jurnal "Sotsiologiya va ta'lim", 2(1), 33–39.
9. Petrov, V. A. (2015). Научная активность молодежи как фактор успешного будущего. Москва: Наука.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.